

MATT HAIG

COM ATURAR EL TEMPS

Empúries narrativa

Matt Haig

Com aturar
el temps

Traducció de Marc Rubió

Editorial Empúries
Barcelona

Títol original: *How to stop time*
© Matt Haig, 2017
Publicat per acord amb Canongate Books Ltd.,
14 High Street, Edinburgh EH1 1TE

Primera edició: setembre del 2018

© de la traducció: Marc Rubió Rodon, 2018

© Editorial Planeta, S. A., 2018

© d'aquesta edició: Grup Editorial 62, s.l.u.,
Editorial Empúries
info@grup62.com
www.editorialempuries.cat

Fotocomposició: gama, sl
Impressió: Egedsa
DIPÒSIT LEGAL: B. 13.428-2018
ISBN: 978-84-17016-55-5

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra requereix l'autorització escrita de l'editor;
la llei preveu sancions per als infractors.

Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment de l'obra,
podeu sol·licitar permís al Centro Español de Derechos Reprográficos,
a través del portal www.conlicencia.com

o bé trucant als telèfons 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Tots els drets reservats.

PRIMERA PART

LA VIDA ENTRE ELS EFÈMERES

Soc vell.

Això és el més important que us haig de dir. La cosa que és menys probable que cregueu. Si em veiéssiu, probablement pensaríeu que tinc uns quaranta anys, però us equivocariéu de mig a mig.

Soc molt vell, de la mateixa manera que ho poden ser un arbre o una cloïssa mercenària; soc vell com una pintura renaixentista.

Perquè us en feu una idea: vaig néixer fa quatre-cents anys ben bons, el 3 de març del 1581, a l'habitació dels meus pares, a la tercera planta d'un palauet francès que era casa meva. Sembla que, tenint en compte l'època de l'any, el dia era calorós, i la meva mare havia demanat a la infermera que obrís totes les finestres.

—Déu et va somriure —va dir la meva mare. Crec, però, que podria haver afegit (si és que Déu existís) que des d'aleshores el somriure s'havia convertit en una ganyota inamovible.

La meva mare va morir fa molt i molt temps. Jo, en canvi, no. ¿Sabeu?, tinc una condició particular.

Durant una època, vaig considerar que era una malaltia, però *malaltia* no és ben bé la paraula. Una malaltia implica trobar-se malament i tot un procés de degradació. És millor dir que tinc una condició particular. Insòlita, però no única. Ningú en sap res fins que la té.

No figura a cap revista mèdica oficial. Tampoc rep cap nom oficial. El primer metge respectat que n'hi va posar un, a la dècada del 1890, en va dir *anagèria*, amb una *g* fricativa, però, per raons que s'aclariran més endavant, això no ha arribat mai a ser de domini públic.

La condició es manifesta a la pubertat. El que passa després..., bé, és poca cosa. De primer, els que 'pateixen' la condició no notaran que la tenen. Al cap i a la fi, cada dia es desperten i veuen al mirall la mateixa cara que han vist el dia anterior. D'un dia per l'altre, d'una setmana per l'altra, fins i tot d'un mes per l'altre, la gent no canvia de manera gaire perceptible.

Però a mesura que passa el temps i arriben els aniversaris i altres dies assenyalats de l'any, la gent comença a notar que no ha envellit gens ni mica.

La veritat, amb tot, és que l'individu no ha deixat d'envelleir. Envelleix exactament igual, però ho fa molt més a poc a poc. La velocitat d'envelliment dels que tenen anagèria fluctua una mica, però generalment la proporció és d'1 a 15. A vegades és d'un any cada tretze o catorze anys, però en el meu cas són gairebé quinze.

Així doncs, no som immortals. Tampoc és que el nostre cervell i el nostre cos experimentin una estasi sanguínia. Només és que, d'acord amb la ciència més avançada, sempre canviant, diversos aspectes del nostre procés d'envelliment —la degeneració molecular, l'entrecreuament de cèl·lules als teixits, les mutacions cel·lulars i moleculars (incloent-hi, de manera molt significativa, l'ADN nuclear)— es produeixen en un altre marc temporal.

Els cabells se'm tornaran grisos. Pot ser que em quedi calb. Probablement tindrè artrosi i pèrdua d'oïda. També hi ha moltes probabilitats que els meus ulls pateixin la presbícia causada per l'edat. Acabaré perdent massa muscular i mobilitat.

Una singularitat de l'anagèria és que t'enforceix el sistema immunològic, cosa que et protegeix de moltes infeccions víriques i bacterianes (no totes), però finalment fins i tot això s'acaba atenuant. No us voldria avorrir amb detalls científics, però sembla que la nostra medul·la òssia produeix més cèl·lules pluripotents hematopoètiques —les que originen els glòbuls blancs— durant els nostres anys de plenitud, tot i que és important remarcar que això no ens protegeix de les ferides ni de la malnutrició, i que no dura sempre.

Per tant, no us imagineu que soc una mena de vampir sexi, encallat per sempre al pic de la virilitat. Tot i que he de reconèixer que, a vegades, sí que tinc la sensació d'haver-me quedat encallat per sempre, ja que, pel que fa al meu aspecte físic, entre la mort de Napoleó i l'arribada del primer home a la Lluna només passa una dècada.

Una de les raons per les quals la gent no sap res de nosaltres és que la majoria no està disposada a creure'ns.

Senzillament, els éssers humans, com a norma, no accepten les coses que no encaixen amb la seva visió del món. O sigui que podries dir fàcilment: «Tinc quatre-cents trenta-nou anys», però en general la resposta seria: «¿Estàs boig? O és això o estàs mort».

Una altra raó per la qual la gent no sap res de nosaltres és que estem protegits. Per una mena d'organització. A algú que descobreix el nostre secret, i se'l creu, acostuma a semblar-li que la seva curta vida encara ho és més. Per tant, el perill no ens ve només dels éssers humans normals i corrents.

Ens ve també de dins.

SRI LANKA, FA TRES SETMANES

La Chandrika Seneviratne jeia sota un arbre, a l'ombra, uns cent metres darrere del temple. Tot de formigues li caminaven per la cara plena d'arrugues. Tenia els ulls tancats. Vaig sentir una remor de fulles sobre meu i quan vaig aixecar el cap vaig veure un mico que em clavava una mirada escrutadora.

Jo havia demanat al conductor del mototaxi que em portés a veure micos al temple. El conductor m'havia explicat que aquell exemplar marró vermellós amb la cara gairebé pelada s'anomenava macaco de còfia.

—En greu perill d'extinció —em va dir el conductor—. No en queden gaires. Aquest és el seu lloc.

El mico es va allunyar ràpid com un llamp i va desaparèixer entre les fulles.

Vaig tocar la mà de la dona. Estava freda. Em vaig imaginar que ja devia fer un dia que jeia allà, introbable. Vaig agafar-li la mà i em vaig sorprendre a mi mateix plorant. Sentia emocions difícils de definir. Una onada creixent de pena, alleujament i por. Era trist que la Chandrika ja no hi fos per contestar les meves preguntes. Però també em sentia alleujat de no haver-la hagut de matar. Sabia que aquella dona hauria hagut de morir.

L'alleujament es va convertir en una altra cosa. No sé si va ser la tensió, o el sol, o potser va ser el hopper amb ou que

havia menjat per esmorzar, però em vaig posar a vomitar. Va ser en aquest moment que ho vaig veure clar. «Això no ho puc fer més de cap manera».

Al temple no hi havia cobertura telefònica, o sigui que vaig esperar fins que vaig tornar a l'habitació de l'hotel de la vella ciutat fortificada de Galle; un cop arraulit dins la tela mosquitera, suat per la xafogor i amb els ulls clavats en el ventilador del sostre absurdament lent, vaig trucar al Hendrich.

—¿Has fet el que havies de fer? —em va preguntar.

—Sí —vaig dir, cosa que era veritat a mitges. Al cap i a la fi, el resultat havia sigut el que ell m'havia demanat.— Està morta. —Després li vaig preguntar el que sempre li preguntava:— ¿L'heu trobada?

—No —em va dir, com sempre—. No l'hem trobada. Encara no.

Encara no. Aquestes dues paraules et podien tenir atrapar durant dècades. Però aquesta vegada sentia una seguretat renovada en mi mateix.

—Escolta, Hendrich, sisplau. Vull una vida normal i corrent. No ho vull fer, això.

Ell va fer un sospir de cansament.

—Ens hem de veure. Ha passat massa temps.

LOS ANGELES, FA DUES SETMANES

El Hendrich havia tornat a Los Angeles. No hi vivia des dels anys vint; per tant, va suposar que era prou segur tornar-hi i que ningú que estigués viu el recordaria de l'altra vegada. Tenia una casa molt gran a Brentwood que feia de seu de la Societat Albatros. Brentwood era perfecte per a ell. Una zona perfumada de geranis, de cases grans amagades darrere de tanques altes, murs i bardisses, on no circulaven vianants pels carrers i on tot, fins i tot els arbres, semblava perfecte, gairebé asèptic.

Vaig quedar bastant sorprès al veure el Hendrich assegut en una gandula al costat de la seva gran piscina, amb un ordinador portàtil a la falda. El Hendrich tenia sempre més o menys el mateix aspecte, però no vaig poder evitar notar el canvi. Semblava més jove! Encara se'l veia vell i artrític, però estava..., bé, millor del que l'havia vist mai durant l'últim segle.

—Hola, Hendrich —vaig dir—, tens bon aspecte.

Ell va assentir, com si allò no fos cap notícia.

—Bòtox. I un estirament de front.

Ni tan sols feia broma. En aquesta vida era un excirurgià plàstic. La història que explicava era que després de jubilar-se s'havia mudat de Miami a Los Angeles. D'aquesta manera podia evitar el problema de no tenir cap antic client a la zona. Aquí es deia Harry Silverman («Silverman. ¿No t'agrada? Sembla un superheroï envellit. En certa manera, és el que soc»).

Vaig seure a la gandula que hi havia buida. Va venir la minyona, la Rosella, amb dos sucus de fruites de color de posta de sol. Em vaig fixar en les mans del Hendrich. Es veien velles. Taques de l'edat, pell penjant i venes liloses. Les cares mentien més fàcilment que les mans.

—Arç groc. Una bogeria. Té un gust horrorós. Tasta'l.

El que era impressionant del Hendrich era que s'adaptava completament a l'època. Sempre ho havia fet, crec. Des del 1890 sens dubte. Segles enrere, quan venia tulipes, probablement era igual. No deixava de ser estrany: era més vell que tots nosaltres, però sempre s'imbuïa de l'esperit del temps que planava al seu voltant.

—Resulta —em va dir— que a Califòrnia l'única manera de demostrar que et fas vell és que es vegi que et rejoyenixes. Per sobre dels quaranta, si pots moure el front la gent comença a sospitar de mala manera.

Em va dir que havia estat a Santa Barbara un parell d'anys, però que s'havia avorrit una mica.

—Santa Barbara és agradable. És el paradís, amb una mica més de trànsit. Però al paradís no hi passa mai res. Tenia una casa al capdamunt dels turons. Cada vespre, bevia el vi de la zona. Però m'estava tornant boig. Tenia atacs de pànic constants. Fa més de set segles que visc i no havia tingut mai ni un sol atac de pànic. He viscut guerres i revolucions. Doncs bé: arribo a Santa Barbara i resulta que em despertava a la meva confortable mansió amb el cor a cent per hora i la sensació d'estar atrapat a dins de mi mateix. En canvi, Los Angeles és una altra cosa. A Los Angeles m'he sentit tranquil de seguida, t'ho asseguro...

—Sentir-se tranquil. Que agradable deu ser.

Em va observar un moment, com si fos una obra d'art amb un significat ocult.

—¿Què passa, Tom? ¿Em trobaves a faltar?

—Es pot dir que sí.

—¿Què? ¿Tan malament t'ha anat per Islàndia?

Havia viscut vuit anys a Islàndia abans d'anar a complir la meva breu missió a Sri Lanka.

—Era molt solitari.

—Però em pensava que volies estar sol, després del temps que vas passar a Toronto. Em vas dir que la veritable soledat és estar envoltat de gent. I, d'altra banda, això és el que som, Tom. Som uns solitaris.

Vaig agafar aire amb força, com si en la frase següent m'hagués de capbussar.

—Doncs jo ja no ho vull ser més. Vull deixar-ho.

No hi va haver una gran reacció. El Hendrich ni tan sols va parpellejar. Vaig mirar-li les mans nuoses i els artells protuberants.

—No hi ha manera de deixar-ho, Tom. Ja ho saps. Ets un albatros. No ets un efèmera. Ets un albatros.

La idea que hi havia darrere d'aquells noms era senzilla: temps enrere es considerava que els albatros eren animals molt longeus. La veritat és que només vivien fins als seixanta anys o una cosa així; molt menys que, per exemple, els taurons de Groenlàndia, que viuen fins als quatre-cents, o la cloïssa mercenària que els científics van anomenar Ming perquè va néixer a l'època de la dinastia Ming, fa més de cinc-cents anys. El cas és que nosaltres érem albatros. O albes, abreujat. I qualsevol altre ésser humà de la terra el catalogàvem despectivament d'efèmera, terme per referir-se als insectes aquàtics de curta vida que tenen un cicle vital d'un dia o, en el cas d'una de les subespècies, de cinc minuts.

El Hendrich no es referia mai als altres éssers humans normals i corrents amb una paraula que no fos efèmeres. Aquesta terminologia —que jo ja tenia ben interioritzada— cada vegada em semblava més ridícula.

Albatros. Efèmeres. Quina estúpida.

Tot i la seva edat i la seva intel·ligència, el Hendrich era

bàsicament immadur. Era una criatura. Un nen increïblement vell.

Això era el més depriment de conèixer altres albes. T'adonaves que no érem especials. No érem superherois. Només érem vells. Punt. I que, ni tan sols en casos com el del Hendrich, no importava quants anys, dècades o segles haguessin passat, perquè sempre vivies dins dels paràmetres de la teva personalitat. Això no ho canviava cap període de temps ni cap lloc. Era impossible escapar-se d'un mateix.

—Ho trobo irrespectuós, si vols que et sigui sincer —em va dir—. Després de tot el que he fet per tu.

—T'agraeixo el que has fet per mi. —Vaig dubtar. ¿Què havia fet exactament? I el que m'havia promès no havia passat.

—¿T'adones de com és el món modern, Tom? No és com en els vells temps. No et pots limitar a canviar de domicili i inscriure't al registre parroquial. ¿Saps quant he hagut de pagar perquè tu i els altres membres no correu perill?

—Bé doncs, llavors et podria estalviar uns quants diners.

—Sempre he sigut molt clar: això és un carrer d'un sol sentit.

—Un carrer d'un sol sentit que vaig haver d'agafar sense haver-ho demanat.

El Hendrich va xuclar la canyeta i el gust del suc li va provocar una ganyota.

—Com la vida mateixa, ¿oi? Escolta, noi...

—De noi en tinc ben poc.

—Vas prendre una decisió. Va ser decisió teva anar a veure el doctor Hutchinson...

—Si hagués sabut el que li passaria, no hauria pres mai aquella decisió.

Va traçar uns cercles amb la canyeta i després va deixar el got a la tauleta del costat per prendre un suplement de glucosamina per a l'artritis.

—Llavors hauria d'ordenar que et matessin. —Va deixar

anar un d'aquells seus riures rogallosos per fer-me entendre que era una broma. Però no ho era. Per descomptat que no.— Et proposo un tracte, una solució intermèdia. Et donaré exactament la vida que vulguis, la que sigui, però cada vuit anys, com sempre, rebràs una trucada i, abans que triïs la identitat següent, et demanaré que facis una cosa.

Tot això ja ho havia sentit altres vegades, evidentment, i en el fons «la vida que vulguis» no volia dir mai això. M'oferia unes quantes opcions i jo en triava una. Per a les seves orelles la meva resposta també va ser més que coneguda:

—¿N'has sabut res? —Era una pregunta que li havia fet centenars de vegades, però no havia sonat mai tan patètica i desesperada com ara.

Es va mirar la beguda.

—No.

Em vaig adonar que ho havia dit una mica més de pressa que de costum.

—¿Hendrich?

—No. No, cap notícia. Però, escolta, estem trobant gent nova a un ritme increïble. L'any passat, més de setanta. ¿Recordes quan vam començar? Un any bo eren cinc. Si encara vols trobar-la, deixar-ho ara seria una bogeria.

Vaig sentir un lleu clapoteig provinent de la piscina. Em vaig aixecar, em vaig acostar fins a la vora i vaig veure un ratolinet que nedava desesperadament a tocar d'un filtre de l'aigua. Em vaig agenollar i vaig treure'l de l'aigua. Es va allunyar corrents cap a la gespa, segada a la perfecció.

El Hendrich em tenia atrapat i ho sabia. No hi havia manera d'escapar-me'n viu. I encara que fos possible, era més fàcil quedar-se. Allò em proporcionava un cert consol, com una assegurança.

—¿La vida que vulgui?

—La que vulguis.

Estic segur, tenint en compte que el Hendrich era el Hen-

drich, que suposava que demanaria una cosa ben cara i extravagant. Que voldria viure en un iot, a la costa d'Amalfi, o en un àtic de Dubai. Però jo hi havia rumiat i sabia què dir.

—Vull tornar a Londres.

—¿Londres? Probablement no hi és allà, ella.

—Ja ho sé, però vull tornar-hi. Sentir-me com a casa una altra vegada. I vull ser professor. Professor d'història.

El Hendrich va riure.

—Professor d'història. ¿Però què?, ¿en un institut?

—A Anglaterra en diuen escola secundària. I sí, professor d'història en un institut. Crec que seria una bona cosa.

I el Hendrich va somriure i em va mirar una mica desconcertat, com si hagués demanat pollastre en lloc de llagosta.

—Perfecte. Sí. Només haurem de moure uns quants fils i...

I mentre el Hendrich continuava parlant jo vaig observar el ratolí, que s'esmunyia per sota la bardissa i s'endinsava en la foscor, cap a la llibertat.